

Зміст

Передмова	3
-----------------	---

БИЛИНИ І БАЛАДИ

Билини	5
Про Ілля Муромця та Соловія	6
Балади	13
Король Лір і його дочки	14
Як Робін Гуд став розбійником	18
Як Робін Гуд покарав Гая Гісборна	30
Фрідріх Шюллер	38
Рукавичка	40
Адам Міцкевич	42
Світазь	44
Роберт Льюїс Стівенсон	50
Вересовий трунок	53

ІСТОРИЧНЕ МИНУЛЕ В ЛІТЕРАТУРІ

Вальтер Скотт	57
Айвенго	59
Константи Ільдефонс Галчинський	107
Лист з полону	109
Пісня про солдатів з Вестерплатте	110
Альфред Маргул-Шпербер	111
Про назву концтабору Бухенвальд	113
Булат Окуджава	113
До свідання, мальчики	116
Василь Биков	118
Альпійська балада	120

ДУХОВНЕ ВИПРОБУВАННЯ ЛЮДИНИ

Джеймс Олдрідж	209
Останній дюйм	211
Редьярд Кіплінг	230
Балада про Схід і Захід	232
Якщо	236

ДРУЖБА І КОХАННЯ

Олександр Пушкін	239
19 октября 1825	241
19 жовтня 1825 року	245
Шолом-Алейхем	248
Пісня пісень	250
Олександр Грін	277
Пурпурові вітрила	280
Роберт Бернс	340
Любов	342
«Якби була ти в бурю...»	343
Нехай і холод, і вітри	343
Твоє здоров'я, серденько!	344
Генріх Гейне	345
«Коли настав чудовий май...»	348
«Хлопець кохає дівчину...»	349
«Кохає дівчину хлопець...»	349
«Чому тролянди немов неживі...»	350
Костянтин Симонов	351
В. С.	353

ЛІТЕРАТУРНИЙ ДЕТЕКТИВ

Едгар По	357
Золотий жук	359

Артур Конан Дойл	379
Пістрява стрічка	382
Спілка рудих	405

СВІТОВА НОВЕЛА

О. Генрі	431
Дари волхвів	433
Останній листок	439
Герберт Уеллс	446
Чарівна крамниця	448
Рюноске Акутагава	459
Павутинка	461

СУЧАСНА ЛІТЕРАТУРА

Айзек Азімов	465
Фах	468
Діана Вінн Джонс	515
Мандрівний замок Хаула	517
Корнелія Функе	586
Чорнильне серце	589
Відповіді до рубрики «Перевірте свої знання!»	648
Список використаної літератури	650

БИЛИНИ І БАЛАДИ

Билини

Давньоруська держава — Київська Русь — дала світу оригінальну і багату культуру, зокрема фольклор. Саме тут, в X—XIII ст., і зароджувалися перші билини. Отже, легендарна історія Київської Русі є сюжетною основою билин, у яких розповідалося про подвиги богатирів, битви з іноземними ворогами та розбійниками.

Билини — епічні пісні, які виконувалися речитативом народними співцями під супровід давнього музичного інструменту — гуслі. Під час великих свят та ярмарків вони збирали своїх прихильників-слухачів і виконували епічні пісні протягом кількох годин.

Билини називають душею народу, бо в них відображалися народні уявлення про героїчних захисників рідної землі — сміливих, сильних, непереможних. В образах богатирів втілено ідеальне уявлення про нездоланну міць народу в боротьбі з кочовими племенами нечечігів, половців та з монголо-татарським ігом. Уособленням зла, ворожих сил виступають образи Змія, Ідолища Поганого, Соловія-розбійника, Калина-царя.

Билини об'єднані у цикли, залежно від того, де найімовірніше вони виникли.

Види билин		
Героїчні	Соціально-побутові	
Цикли давньоруських билин		
<i>Київський</i> (майже 50 сюжетів у різних варіантах)	<i>Чернігівський</i>	<i>Новгородський</i>
Герої билин		
Ілля Муромець Добриня Міхитович Альоша Попович	Іван Гостинний син Боярин Ставр	Садко Василь Буслаєв

У билинах можна знайти різні відомості про деталі повсякденного життя тих часів, відгуки певних історичних подій, образи

реальних історичних осіб. Та все ж поряд із реальністю в билинах обов'язково присутні елементи фантастики, вимислу.

Билини мають такі художні особливості:

- постійні епітети;
- емоційність, яскравість образів;
- поєднання реального і вимислу;
- розповідь;
- повтори;
- оспівування подвигів богатирів;
- велична пісенна мова;
- урочистість;
- гіперболізованість.

У XVI–XVII ст. в Україні виникли інші фольклорні жанри, наприклад, козацькі думи. Вони продовжували традиції давньоруських билин та розповідали про боротьбу з турецькими, татарськими та польськими загарбниками.

- Аргументуйте твердження, що сюжетною основою билин є історія Київської Русі.
- Чим билина нагадує казку? У чому їхня відмінність?

Запам'ятайте!

- ◊ Билина — жанр давньоруської літератури; епічна пісня героїчного змісту, що розповідає про життя і подвиги богатирів і відтворює життя середньовічної Русі XI–XIII ст.

Про Ілля Муромця та Соловія¹

Гей, у славному та у городі у Муромлі²,
Та у тому селі та Карачаєві,
Гей, то не старий дуб к землі нагинається,
Ой то добрий молодець Ілля Муромець
Ватьку-матері уклоняється:
«Благослови, батьку та матер рідна,
У славний город Київ з'їздити,

¹ Соловій-розбійник — втілення ворожої сили, що постійно приступала до Києва.

² Тут місто зветься не Муром, а Муромль. У давній українській традиції Ілля Муромця звали Муровлянком.